

Matej Slekovec – predstavitev fonda v Pokrajinskem arhivu Maribor (Jure Maček)

Čeprav so osebni fondi v primerjavi z drugim gradivom (npr. fondi uprave, sodstva) količinsko neznatni in zato v arhivskih inštitucijah mnogokrat tudi premalo cenjeni in upoštevani, so po svoji vsebinski in pričevalni vrednosti bogati in neprecenljivi. Resnejši raziskovalci preteklega kulturnega, socialnega, pa tudi narodnopolitičnega življenja ne bi smeli prezreti ali ne upoštevati spoznanj, ki jih je z nekaj truda moč izbrskati v raznovrstnosti gradiva osebnih fondov.

Fond Slekovca Mateja predstavlja enega izmed najobsežnejših, vsebinsko najbogatejših in najbolj raznovrstnih osebnih fondov, ki jih hrani Pokrajinski arhiv Maribor. Obsega 19 škatel arhivskega gradiva oziroma skoraj dva tekoča metra. S tem fondom je Zgodovinsko društvo za Slovensko Štajersko leta 1903 pravzaprav pričelo vzpostavljati arhivsko dejavnost v okviru društva. Slekovec je namreč kot prvi predsednik Zgodovinskega društva za Slovensko Štajersko vso svojo pisno zapuščino z volilom prepustil društvu. Slekovčeva pisna zapuščina je tako ustvarila trdno osnovo za društveni arhivski fond, iz katerega je kasneje izšla pobuda za ustanovitev banovinskega arhiva, katerega naslednik je Pokrajinski arhiv Maribor. V Slekovčevem fondu se je vse do danes deloma ohranil sistem prvotne ureditve, kot ga je vzpostavil sam ustvarjalec. V fondu niso ohranjeni le dokumenti, ki so nastali kot posledica avtorjeve raziskovalne dejavnosti, ampak tudi gradivo, ki ga je ustvarjalec zbiral o drugih fizičnih osebah ali ustanovah in se torej ne nanašajo neposredno nanj. Zaradi tega ima osebni fond Slekovca Mateja tudi nekatere značilnosti arhivske zbirke. Kljub deloma ohranjeni prvotni strukturi fonda je za Slekovčev kot tudi za druge osebne in družinske fonde značilna fragmentarnost vsebine in obsega gradiva ter tudi precejšnja neurejenost in nepreglednost dokumentov. V dobrih treh desetletjih zbiranja podatkov po domačih in tujih arhivih je Slekovec nabral obsežno zgodovinsko, predvsem pa krajevnozgodovinsko in biografsko gradivo. To obsega obdobje od 16. stoletja naprej. Poleg številnih izpisov iz raznih virov, kot so matične in zemljiške knjige, urbarji, listine, so predvsem številni biografski podatki, zbrani v Slekovčevi zapuščini, nedvomno največjega pomena za raziskovanje preteklosti. Skorajda o vsakem večjem kraju oziroma župniji na Slovenskem Štajerskem je moč najti kak podatek v Slekovčevem fondu. Biografski podatki so zaradi svoje natančnosti in zanesljivosti neizčrpen vir za krajevno, šolsko, kulturno in splošno zgodovino Slovenske Štajerske. V fondu je v šestih arhivskih škatlah ohranjenih okoli 70.000 listkov življenjepisnih podatkov. Mnogi raziskovalci so črpali iz te Slekovčeve kartoteke. V Slekovčevih lističih je na stotine in tisoče drobnih podatkov za duhovščino lavantinske (mariborske) škofije, učiteljstvo na Slovenskem Štajerskem, za učence ruške latinske šole, zdravnike in za druge stanove. Slekovčeva kartoteka z biografskimi podatki je pridobila na vrednosti predvsem, od kar so se začele priprave na izdelavo Slovenskega biografskega leksikon sredi dvajsetih let prejšnjega stoletja. Številni pisci biografij pri leksikonu, npr. Franc Kidrič in Franc Lukman, so začeli svoje prispevke za leksikon največkrat pri Slekovčevi kartoteki. Slekovec je najbolj zanesljiv vir za starejše slovensko učiteljstvo na Slovenskem Štajerskem – tako glede osnovnih biografskih podatkov kot tudi premestitev. Njegova kartoteka z biografskimi podatki je razvrščena po stoletjih in znotraj teh še po abecedi. Prva kategorija »Duhovniki« zajema čas od 17. do 19. stoletja. Največje število listkov s podatki zanje je zbranih za 18. stoletje. V posebno skupino so razvrščeni »Nekateri kaplani od

18. do 19. stoletja«. Skupina »Redovniki« je v kartoteki razdeljena na posamezne meniške redove: avguštinci, benediktinci, cistercijani, dominikanci, frančiškani, jezuiti, kapucini in minoriti. V posebno kategorijo so razvrščeni »Učitelji« in v okviru te po krajih. Sledita »Plemstvo« ter »Personalija po krajih«. Nato pridejo na vrsto podatki o »Mariborčanih«, »Zdravnikih«, »Syndicah in pravnikih«, »Oskrbnikih« ter »Studiozih« (ruška kronika). Posebni kategoriji tvorijo »Ormožani«, ter »Profesorji, inženirji in poštni upravitelji«. Sledi skupina »Kiparji, slikarji« in kot zadnja skupina »Regesti za listinske pridobitve imetja samostanov in cerkve«.

Ob tem je v dvanajstih škatlah Slekovčevega fonda ohranjena množica najrazličnejših podatkov za razne župnije in kraje: Središče, Ormož, Velika Nedelja, Polenšak, Remšnik, Konjice, Majšperk, Slivnica, Hoče, Sv. Jurij ob Ščavnici, Slovenska Bistrica (pravila lončarskega ceha iz 18. stoletja). Ptuj z okolico, Črna (Ptujška) Gora, Sv. Benedikt v Slovenskih goricah, Sv. Barbara v Halozah, Sv. Lenart v Slovenskih goricah, Sv. Urban pri Ptuj, Križevci na Murskem polju. Številni so podatki za ptujske minorite, nemški viteški red in za zgodovino plemiške rodbine Pesničar (Pössnitzer). Tako recimo gradivo za krajevno zgodovino Središča obsega rodovnike, prepise cen za razne izdelke v Središču, popise pomembnih oseb, rojenih v Središču, statistične podatke iz matic, originale in prepise kupnih in menjalnih pogodb središke trške občine, davčne popise trga Središče ter listine v zvezi z zidanjem cerkve Sv. Duha v Središču. Nekatere listine za Središče so ohranjene v izvorniku, druge pa v prepisih. Nič manj številne niso listine ormoške grajske gosposčine, zemljiškolastninske listine podložnikov gosposčine ormoškega gradu ter inventarni spiski župne cerkve v Ormožu. Med najstarejšimi so izvorniki in prepisi listin samostana v Studenicah. Količinsko in po ohranjenosti izstopajo zlasti izpiski iz matrik različnih župnij na Slovenskem Štajerskem. V fondu so ohranjeni tudi nekateri Slekovčevi rokopisi ali osnutki rokopisov. To so Turki na Slovenskem Štajerskem, Sekelji, Zgodovina župnije Sv. Duh pri Ločah, Kuga na Slovenskem Štajerskem, Kuga v Radgoni, Zgodovina cerkve v Radgoni, Sv. Lovrenc na Dravskem polju, Škofija in nadduhovnija Ptuj, zapis o procesih proti čarovnicam v Slovenskih goricah, osnutki župnijskih kronik za Sv. Tomaž pri Ormožu, Malo Nedeljo, Šmarjeto na Dravskem polju, izpiski za farno in šolsko zgodovino Sv. Marka niže Ptuja ter za zgodovino far Velika Nedelja, Bolfenk na Kogu in Sv. Marjeta niže Ptuja

V osebnih fondih so za raziskovalce navadno zanimive predvsem obsežnejše korespondence. Te nudijo tako rekoč popoln vpogled v medsebojne stike pomembnih osebnosti v nekem času in prostoru. Obogatijo, osmislijo in dajejo življenjsko noto pogosto suhoparno nanizanim zgodovinskim dejstvom in podatkom. V fondu je ohranjena korespondenca Mateja Slekovca s Francem Kovačičem, z Antonom Lackom, s Francem Jančarjem, z Vladimirom Levcem, Andrejem Senekovičem, Jožefom Pajkom, Josefom Zahnom, s Francem Simoničem, z Davorinom Trstenjakom, Matijo Ljubšo, Lovrom Hergom, Božidarjem Flegeričem in s Francem Zmazkom.

Posebno zvrst gradiva predstavljajo v Slekovčevem fondu tudi njegovi osebni dokumenti. To so predvsem spričevala glavne šole v Mariboru, mariborske klasične gimnazije in bogoslovja ter cerkvene listine, izdane ob službenih imenovanjih.